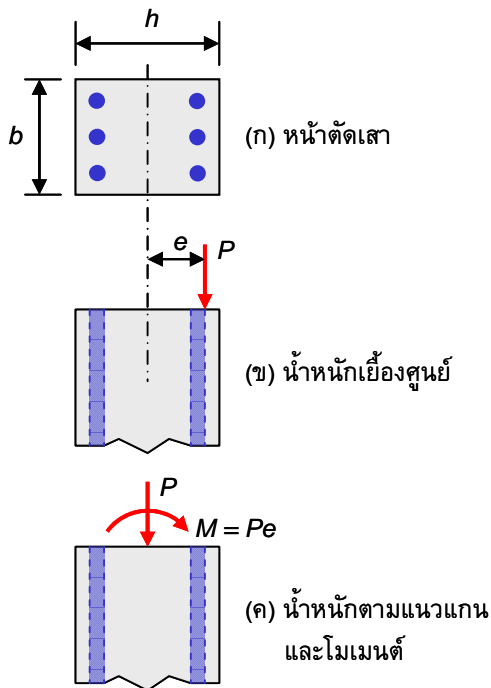

12

เสารับแรงอัดและการตัด

12.1 เสาหน้าตัดสี่เหลี่ยมรับแรงอัดและโมเมนต์ดัด

องค์อาคารที่รับแรงอัดเพียงอย่างเดียวนั้นมีน้อยมาก แม้ว่าเสาจะรับแรงอัดเป็นหลักแต่ก็มักเกิดการดัดร่วมด้วยเกือบเสมอ โมเมนต์ดัดเกิดจากความต่อเนื่องเช่น การหล่อเป็นเนื้อเดียวกันในอาคารคอนกรีตทำให้โมเมนต์ที่จุดรองรับคานบางส่วนจะถูกถ่ายลงเสา น้ำหนักบรรทุกทุกด้านข้างจากแรงลม หรือน้ำหนักเชิงศูนย์กลางในเสาที่มีหูช้าง แม้ว่าในการออกแบบจะไม่มีโมเมนต์ดัดก็ตาม ความไม่สมบูรณ์ในการก่อสร้างก็จะทำให้เกิดการเอียงศูนย์กลางที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เสมอ

รูปที่ 12.1 น้ำหนักบรรทุกทุกและโมเมนต์ในเสา

เมื่อองค์อาคารอยู่ภายใต้แรงกระทำร่วมของแรงอัด P และ โมเมนต์ M ดังเช่นในรูปที่ 12.1(ก) จะเป็นการสะดวกกว่าที่จะเปลี่ยนแรงอัดและ โมเมนต์เป็นแรง P กระทำที่ระยะเชิงศูนย์กลาง $e = M / P$ ดังในรูปที่ 12.1(ข) ซึ่งทั้งสองรูปเทียบเท่ากัน เสาทุกต้นอาจถูกจำแนกออกตามระยะเชิงศูนย์กลางเทียบเท่านี้ พวกที่มีค่า e ต่ำจะมีแรงอัดกระทำทั้งหน้าตัดและจะวิบัติโดยการบดแตก (Crushing failure) และการครากของเหล็กโดยการอัด เสาที่มีระยะเชิงศูนย์กลางมากก็จะรับแรงดึงในบางส่วนของหน้าตัดและอาจวิบัติโดยแรงดึง

สำหรับเสานั้นสภาวะการรับน้ำหนักที่ต่ำกว่าจุดวิบัติมีความสำคัญไม่มากนัก แม้แต่รอยร้าวในเสาที่มีระยะเชิงศูนย์กลางมากก็มักไม่ทำให้เกิดปัญหารุนแรง การออกแบบเสาจึงขึ้นกับสภาวะประลัยซึ่งกำลังที่ต้องการต้องไม่เกินกำลังออกแบบดังเช่นที่ผ่านมาในกรณีนี้คือ โมเมนต์ดัดและแรงแนวแกน

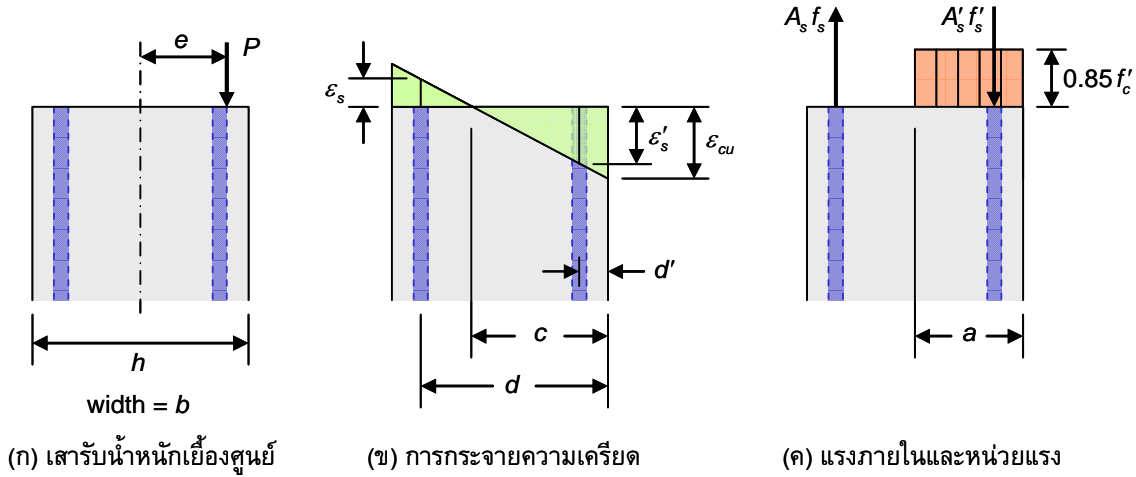
$$\phi M_n \geq M_u \quad (12.1ก)$$

$$\phi P_n \geq P_u \quad (12.1ข)$$

12.2 กำลังของหน้าตัดเสารับน้ำหนักบรรทุกทุกเชิงศูนย์กลาง

รูปที่ 12.2(ก) แสดงองค์อาคารรับน้ำหนักบรรทุกทุกขนานกับแนวแกนเป็นแรงอัด P_n ที่ระยะเชิงศูนย์กลาง e วัดจากเส้นผ่านศูนย์กลาง การกระจายความเครียดบนหน้าตัดขณะจะเกิดการวิบัติจะเป็นดังรูป 12.2(ข) โดยสมมุติว่าหน้าตัดยังคง

เป็นระนาบอยู่ หน่วยการยึดหดในคอนกรีตจะแปรผันเป็นเส้นตรงกับระยะทางจากแกนสะเทินซึ่งอยู่ที่ระยะ c จากผิวรับแรงอัด(ด้านขวา) เนื่องจากการเลี้ยวรูปทรงจะเกิดขึ้นพร้อมกันทั้งหน้าตัด เหล็กเสริมที่ตำแหน่งใดๆจะเกิดการยึดหดตัวเท่ากับคอนกรีตที่บริเวณข้างเคียง ดังนั้นถ้าหน่วยการยึดหดประลัยของคอนกรีตเท่ากับ ϵ_{cu} หน่วยการยึดหดในเหล็กเสริมรับแรงอัดเท่ากับ ϵ'_s ในขณะที่ในเหล็กรับแรงดึงเท่ากับ ϵ_s โดยที่เหล็กรับแรงอัดมีพื้นที่ A'_s และเหล็กรับแรงดึงมีพื้นที่ A_s อยู่ที่ระยะ d' และ d ตามลำดับจากผิวรับแรงอัด

รูปที่ 12.2 เสากายใต้น้ำหนักบรรทุกเยื้องศูนย์กลาง

แรงภายในและหน่วยแรงที่เกิดขึ้นจะเป็นดังรูปที่ 12.2(ค) หน่วยแรงอัดในคอนกรีตจะถูกแทนด้วยการกระจายเทียบเท่ารูปสี่เหลี่ยมเช่นเดียวกันในองค์อาคารรับแรงดัดมีความลึก $a = \beta_1 c$ เมื่อพิจารณาสมดุลของแรงในแนวตั้งจะได้ว่า

$$[\sum F_y = 0] \quad P_n = 0.85 f'_c a b + A'_s f'_s - A_s f_s \quad (12.2)$$

โมเมนต์รอบเส้นผ่านศูนย์กลางของหน้าตัดที่เกิดจากแรงภายในจะต้องเท่ากับ โมเมนต์ที่เกิดจากน้ำหนักบรรทุก P_n :

$$[\sum M_{Centerline} = 0] \quad M_n = P_n e = 0.85 f'_c a b \left(\frac{h}{2} - \frac{a}{2} \right) + A'_s f'_s \left(\frac{h}{2} - d' \right) + A_s f_s \left(d - \frac{h}{2} \right) \quad (12.3)$$

เมื่อระยะเยื้องศูนย์กลางมีค่ามากการวิบัติจะเกิดโดยการครากในเหล็กรับแรงดึง $f_s = f_y$ เมื่อคอนกรีตถึงหน่วยการยึดหดประลัย $\epsilon_c = \epsilon_{cu} = 0.003$ ในขณะที่เหล็กรับแรงอัดอาจจะถึงจุดครากหรือไม่ก็ได้ซึ่งจะต้องพิจารณาจากหน่วยการยึดหดอีกที เมื่อระยะเยื้องมีค่าน้อยคอนกรีตจะมีหน่วยการยึดหดถึงขีดจำกัดก่อนที่เหล็กจะเริ่มคราก ซึ่งในความเป็นจริงแล้วเหล็กด้านที่ไกลจากน้ำหนักบรรทุกอาจรับแรงอัดอยู่ก็ได้ ดังนั้นการวิเคราะห์ต้องขึ้นกับสภาวะของการยึดหดระหว่างคอนกรีตและเหล็กเสริม เราสามารถคำนวณหน่วยการยึดหดและหน่วยแรงในเหล็กและคอนกรีตได้ดังนี้

เหล็กรับแรงดึง :

$$\epsilon_s = \epsilon_{cu} \frac{d-c}{c} \quad (12.4)$$

$$f_s = \epsilon_{cu} E_s \frac{d-c}{c} \leq f_y \quad (12.5)$$

เหล็กรับแรงอัด :

$$\epsilon'_s = \epsilon_{cu} \frac{c-d'}{c} \quad (12.6)$$

$$f'_s = \epsilon_{cu} E_s \frac{c-d'}{c} \leq f_y \quad (12.7)$$

ความลึกของบล็อกหน่วยแรง

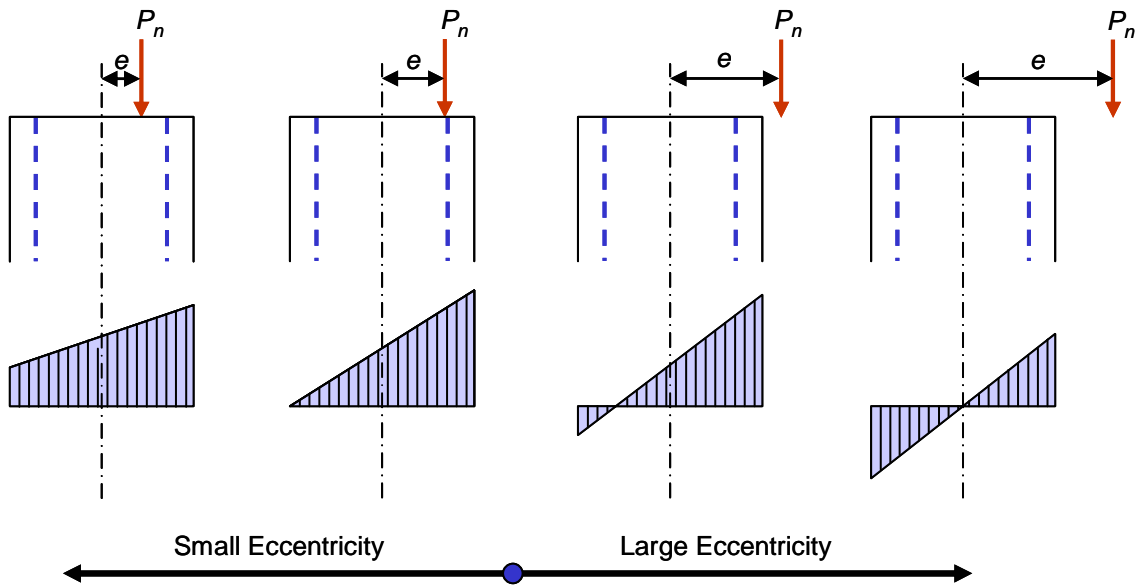
$$a = \beta_1 c \leq h \quad (12.8)$$

แรงอัดในคอนกรีต :

$$C = 0.85 f'_c a b \quad (12.9)$$

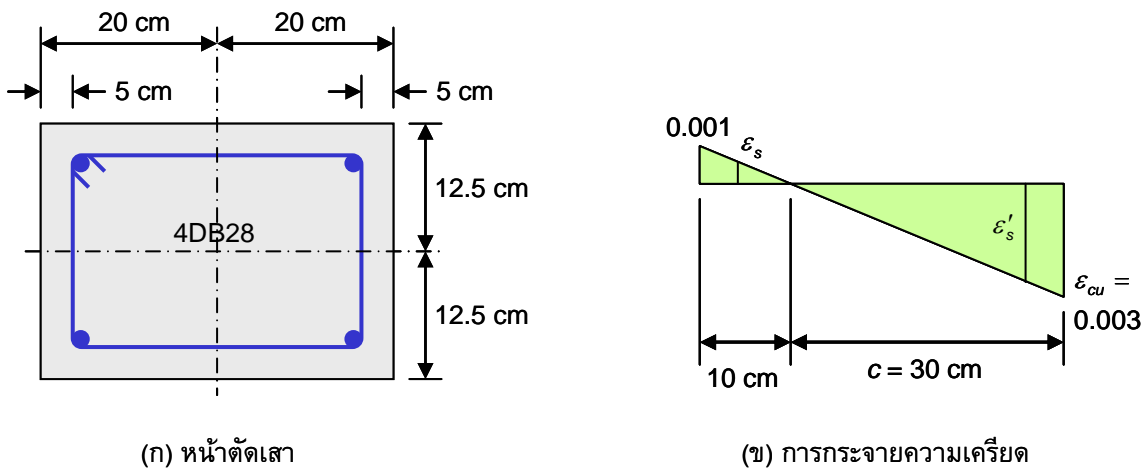
จะเห็นว่าถ้าเราผู้ตำแหน่งแกนสะเทินคือระยะ c ก็จะสามารถคำนวณความเครียดและพิจารณาหน่วยแรงที่เกิดขึ้นในเหล็กรับแรงดึง เหล็กรับแรงอัดและ แรงอัดในคอนกรีต ได้ตามสมการ (12.4) ถึง (12.9) ซึ่งก็จะทำให้สามารถคำนวณค่า P_n และ M_n จากสมการ (12.2) และ (12.3) ได้ในที่สุด

รูปที่ 12.3 แสดงการกระจายความเครียดที่เปลี่ยนไปตามระยะเยื้องศูนย์กลาง e เริ่มจากรูปทางด้านซ้ายเมื่อน้ำหนักบรรทุกมีการเยื้องศูนย์กลางน้อยมาก พื้นที่คอนกรีตทั้งหน้าตัดรวมทั้งเหล็กเสริมทั้งหมดจะรับแรงอัดทั้งหมด เมื่อมีการเยื้องศูนย์กลางเพิ่มขึ้นจนเหล็กเสริมเริ่มรับแรงดึง ขณะเกิดการวิบัติคือคอนกรีตที่ผิวรับแรงอัดจนเกิดความเครียดถึง $\epsilon_{cu} = 0.003$ แต่หน่วยแรงในเหล็กรับแรงดึงยังไม่ถึงจุดคราก $f_s < f_y$ การวิบัติจึงถูกควบคุมโดยการอัด (Compression-controlled failure) เมื่อระยะเยื้องศูนย์กลางมีค่ามากขึ้นจนเกิดการวิบัติหน่วยแรงในเหล็กรับแรงดึงถึงจุดคราก การวิบัติจะถูกควบคุมโดยการดึง (Tension-controlled failure)

รูปที่ 12.3 การกระจายความเครียดที่ระยะเยื้องศูนย์กลางต่างๆ

ตัวอย่างที่ 12.1 จงคำนวณกำลังรับน้ำหนักบรรทุก P_n และ โมเมนต์ M_n ที่ทำให้เกิดสภาวะการยึดหดดังในรูปที่ 12.4(ข) ของเสาคอนกรีตเสริมเหล็กขนาด 25×40 ซม. เสริมเหล็ก 4DB28 กำหนด $f'_c = 210$ กก./ซม.² และ $f_y = 4,000$ กก./ซม.²

รูปที่ 12.4 หน้าตัดเสาและสภาวะหน่วยการยึดหดในตัวอย่างที่ 12.1

วิธีทำ

1. ชัดจำกัดความเครียดในคอนกรีตและเหล็กเสริม

$$\text{คอนกรีต : } \epsilon_{cu} = 0.003$$

$$\text{เหล็กเสริม : } \epsilon_y = f_y / E_s = 4,000 / 2.04 \times 10^6 = 0.002$$

2. หน่วยแรงในเหล็กรับแรงดึง

$$f_s = \epsilon_{cu} E_s \frac{d-c}{c} = 0.003 \times 2.04 \times 10^6 \frac{32.5-30}{30} = 510 \text{ ก.ก./ซม.}^2 < [f_y = 4,000 \text{ ก.ก./ซม.}^2] \quad \text{OK}$$

3. หน่วยแรงในเหล็กรับแรงอัด

$$f'_s = \epsilon_{cu} E_s \frac{c-d'}{c} = 0.003 \times 2.04 \times 10^6 \frac{30-7.5}{30} = 4,590 \text{ ก.ก./ซม.}^2 > [f_y = 4,000 \text{ ก.ก./ซม.}^2] \quad \text{NG}$$

$$f'_s = f_y = 4,000 \text{ ก.ก./ซม.}^2$$

4. แรงอัดในคอนกรีต

$$a = \beta_1 c = 0.85(30) = 25.5 \text{ ซม.}$$

$$C = 0.85 f'_c ab = 0.85(210)(25.5)(25)/1000 = 113.8 \text{ ตัน}$$

5. แรงในเหล็กเสริม

$$T = A_s f_s = 2(6.16)(510)/1000 = 6.28 \text{ ตัน}$$

$$T' = A'_s f'_s = 2(6.16)(4000)/1000 = 49.28 \text{ ตัน}$$

6. สมดุลของแรง

$$P_n = C + T' - T = 113.8 + 49.28 - 6.28 = 156.8 \text{ ตัน}$$

$$M_n = 113.8(20-25.5/2) + 6.28(20-7.5) + 49.28(20-7.5) = 1,520 \text{ ตัน-ซม.} = 15.2 \text{ ตัน-เมตร}$$

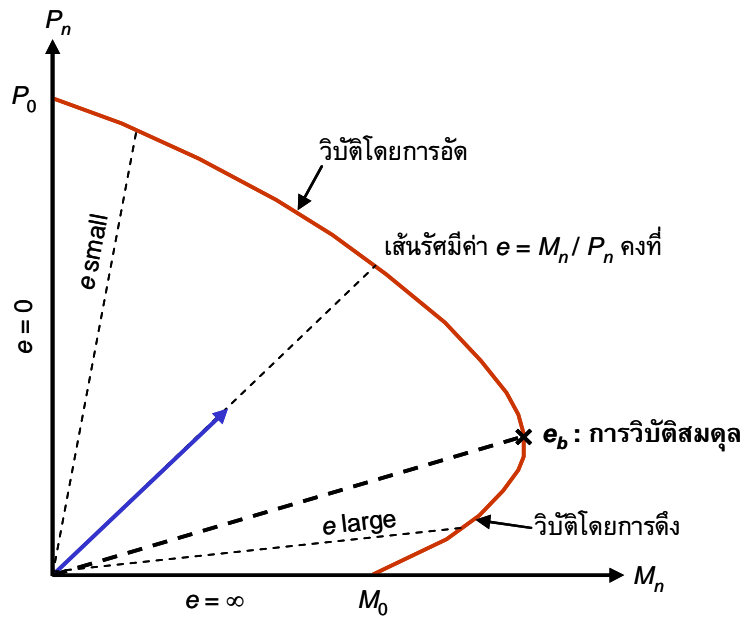
$$e = M_n/P_n = 1,520/156.8 = 9.7 \text{ ซม.} \quad \blacksquare$$

จากตัวอย่างที่ 12.1 จะเห็นว่าเมื่อรู้การกระจายความเครียดบนหน้าตัดก็สามารถคำนวณกำลังรับแรงอัดตามแนวแกน P_n และกำลังโมเมนต์ค้ด M_n ได้โดยตรง แต่ในทางปฏิบัติแล้วในการออกแบบหรือตรวจสอบหน้าตัด เราจะต้องการรับน้ำหนักบรรทุกทุกคือ P_u และ M_u แล้วทำการออกแบบหน้าตัดหรือตรวจสอบหน้าตัดว่ามีกำลังเพียงพอกับที่ต้องการหรือไม่ซึ่งทำได้โดยใช้แผนภูมิปฏิสัมพันธ์

12.3 แผนภูมิปฏิสัมพันธ์

แรงอัดตามแนวแกนและ โมเมนต์ค้ดที่ร่วมกันกระทำบนหน้าตัดเสานั้นมีผลต่อกำลังของหน้าตัดแบบปฏิสัมพันธ์กัน วิธีที่สะดวกคือสร้างเป็นแผนภูมิปฏิสัมพันธ์โดยให้แรงตามแนวแกนเป็นแกนดิ่งและ โมเมนต์ค้ดเป็นแกนนอนดังในรูปที่ 12.5

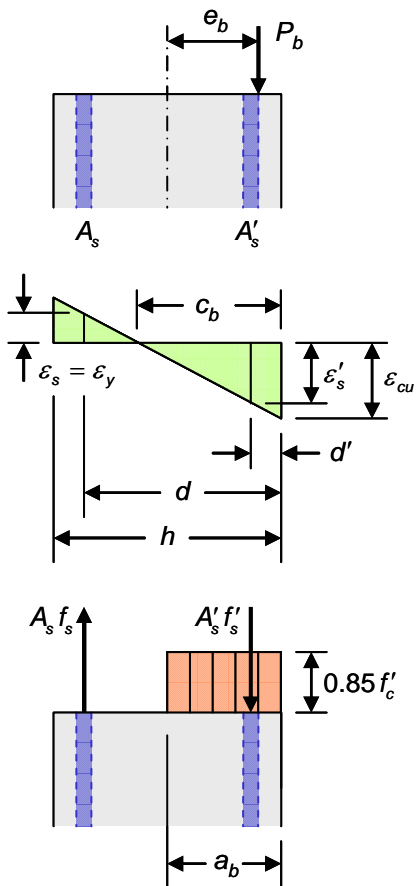
เมื่อเสารับแรงตามแนวแกนและ โมเมนต์ค้ดก็จะแสดงออกมาเป็นจุดพิกัด (M_n, P_n) บนแผนภูมิ เนื่องจากระยะเยื้องศูนย์ $e = M_n/P_n$ ถ้า M_n และ P_n มีค่าเพิ่มขึ้นเป็นสัดส่วนหรือมีค่า e คงที่ จุดพิกัดจะเคลื่อนออกห่างจากจุดกำเนิดตามแนวรัศมีเส้นตรงไปจนกระทั่งถึงขีดจำกัดของหน้าตัด จากนั้นเปลี่ยนค่า e ก็จะได้อีกแนวรัศมีหนึ่งแล้วขยับห่างออกไปเช่นเดิมจนถึงขีดจำกัดของหน้าตัด ทำเช่นนี้ไปเรื่อยๆ โดยเปลี่ยนค่า e จาก “ศูนย์” คือรับแรงตามแนวแกนอย่างเดียวซึ่งจะอยู่บนแกนดิ่งค่ามากที่สุดคือ P_0 คือกำลังเสารับแรงตามแนวแกนนั่นเอง เมื่อเพิ่มค่า e ไปเรื่อยๆก็จะได้จุดที่เป็นขีดจำกัดของกำลังเรียงรายกันต่อจาก P_0 ติโค้งออกไปทางด้านข้างแล้ววกกลับมาถึงแกนนอนเมื่อค่า e เป็น “อนันต์” คือตัวหาร P เป็นศูนย์ หน้าตัดรับเพียงการค้ด กำลัง M_n จึงเป็นกำลังค้ดของหน้าตัดคาน

รูปที่ 12.5 แผนภูมิปฏิสัมพันธ์การตัดและแรงตามแนวแกน

12.4 การวิบัติสมมูล

การวิบัติสมมูลคือสภาวะการวิบัติซึ่งความเครียดที่ผิวคอนกรีตด้านรับแรงอัดถึงค่าประลัยคือ $\epsilon_{cu} = 0.003$ และความเครียดในเหล็กเสริมรับแรงดึงถึงจุดคราก $\epsilon_y = f_y / E_s$ พร้อมกันพอดี แทนค่าความเครียดทั้งสองลงในแผนภูมิความเครียดในรูปที่ 12.6 จากความสัมพันธ์ของสามเหลี่ยมคล้ายจะได้ว่า

รูปที่ 12.6 หน้าตัดเสาที่สภาวะสมมูล

$$\frac{c_b}{d} = \frac{0.003}{f_y / E_s + 0.003}$$

$$c_b = \frac{0.003}{f_y / (2,040,000) + 0.003} d = \frac{6,120 d}{f_y + 6,120} \quad (12.10)$$

สมมูลของแรงในแนวตั้ง :

$$P_b = C_c + C_s - T \quad (12.11)$$

เมื่อ $C_c = 0.85 f'_c ab = 0.85 f'_c \beta_1 c_b b$,

$$T = A_s f_y,$$

และ $C_s = A'_s (f'_s - 0.85 f'_c) \approx A'_s f'_s$

หน่วยแรง f'_s คำนวณได้จากสมการ (12.7) โดยใช้ค่า c_b คือ

$$f'_s = 6,120 (c_b - d') / c_b \leq f_y$$

แทนค่าแรง C_c , T และ C_s ลงในสมการ (12.11) จะได้

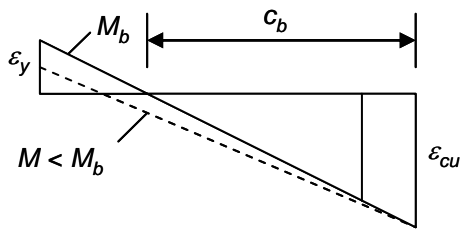
$$P_b = 0.85 f'_c \beta_1 c_b b + A'_s f'_s - A_s f_y \quad (12.12)$$

สมมูลโมเมนต์รอบศูนย์กลางหน้าตัดเสา :

$$M_b = C_c \left(\frac{h}{2} - \frac{a}{2} \right) + C_s \left(\frac{h}{2} - d' \right) + T \left(d - \frac{h}{2} \right) \quad (12.13)$$

เมื่อทราบค่า P_b และ M_b ก็จะสมารถคำนวณระยะเยื้องศูนย์กลางที่สภาวะสมดุลได้คือ $e_b = M_b/P_b$ ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับระยะเยื้องศูนย์กลางจริง (e) จะทำให้ทราบสภาวะการวิบัติของเสา ดังนี้คือ

กรณีที่ 1: $e < e_b$

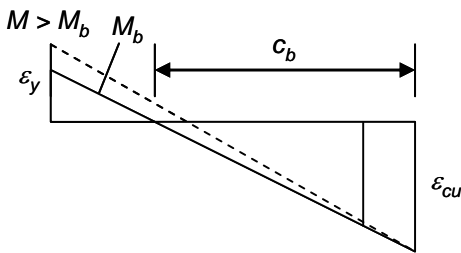
$c > c_b$ ทำให้ $\epsilon_s < \epsilon_y$ ดังนั้น

$$f_s = \epsilon_{cu} E_s \frac{d-c}{c} < f_y$$

เมื่อเพิ่มน้ำหนักบรรทุกขึ้นเรื่อยๆ จะเกิดการวิบัติจากแรงอัด

Compression Failure

กรณีที่ 2: $e > e_b$

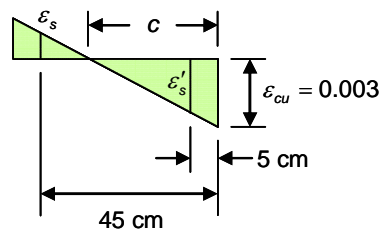
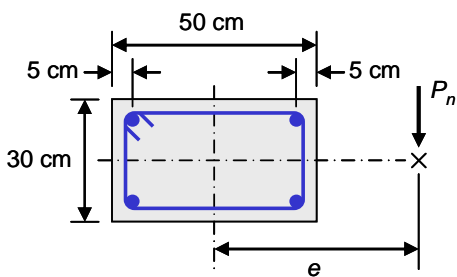
$c < c_b$ ทำให้ $\epsilon_s > \epsilon_y$ ดังนั้น

$$f_s = f_y$$

เมื่อเพิ่มน้ำหนักบรรทุกขึ้นเรื่อยๆ จะเกิดการวิบัติจากแรงดึง

Tension Failure

ตัวอย่างที่ 12.2 เสาหน้าตัด 30×50 ซม. เสริมเหล็ก 4DB28 ที่แต่ละมุมดังแสดงในรูป กำลังรับแรงอัดของคอนกรีต $f'_c = 240$ ก.ก./ซม.² และกำลังครากของเหล็ก $f_y = 4,000$ ก.ก./ซม.² จงพิจารณา (1) น้ำหนักบรรทุก P_b โมเมนต์ M_b และระยะเยื้องศูนย์กลาง e_b ที่สภาวะสมดุลของการวิบัติ (2) น้ำหนักบรรทุกและโมเมนต์ที่ทำให้เกิดการวิบัติโดยแรงอัด (3) น้ำหนักบรรทุกและโมเมนต์ที่ทำให้เกิดการวิบัติโดยแรงดึง (4) กำลังรับแรงอัดตามแนวแกนเมื่อระยะเยื้องศูนย์กลางเท่ากับศูนย์ จากนั้น (5) วาดแผนภูมิปฏิสัมพันธ์ของกำลังของหน้าตัดเสา

รูปที่ 12.7 หน้าตัดเสาในตัวอย่างที่ 12.2

$$C_c = 0.85(240)(30)(23.1)/1000 = 141.4 \text{ ตัน}$$

$$T = 2(6.16)(4.0) = 49.28 \text{ ตัน}$$

วิธีทำ

1. สภาวะสมดุลการวิบัติ

$$\epsilon_{cu} = 0.003$$

$$\epsilon_y = f_y/E_s = 4000/2.04 \times 10^6 = 0.002$$

$$c_b = \frac{6,120d}{f_y + 6,120} = \frac{6,120 \times 45}{4,000 + 6,120} = 27.2 \text{ ซม.}$$

$$a_b = \beta_1 c_b = 0.85(27.2) = 23.1 \text{ ซม.}$$

$$f_s = f_y = 4,000 \text{ ก.ก./ซม.}^2$$

$$f'_s = 0.003 \times 2.04 \times 10^6 \left(\frac{27.2 - 5}{27.2} \right) = 4,995 \text{ ก.ก./ซม.}^2$$

แต่ต้องไม่เกินกำลังคราก ดังนั้น $f'_s = f_y = 4,000$ ก.ก./ซม.²

$$C_s = 2(6.16)(4.0) = 49.28 \text{ ตัน}$$

$$P_b = C_c + C_s - T = 141.4 + 49.28 - 49.28 = 141.4 \text{ ตัน}$$

$$M_b = 141.4(25 - 23.1/2) + 49.28(25 - 5) + 49.28(45-25) \\ = 3,873 \text{ ตัน-ชม.} = 38.7 \text{ ตัน-เมตร}$$

$$e_b = M_b/P_b = 3,873/141.4 = 27.4 \text{ ชม.} \quad \blacksquare$$

2. สภาวะวิบัติโดยแรงอัด ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อ $e < e_b$ หรือ $c > c_b$

เลือก $c = 30$ ชม.

$$a = 0.85(30) = 25.5 \text{ ชม.}$$

$$C_c = 0.85(240)(30)(25.5)/1,000 = 156.1 \text{ ตัน}$$

$$f_s = 6,120(45-30)/30 = 3,150 \text{ ก.ก./ชม.}^2 < [f_y = 4,000 \text{ ก.ก./ชม.}^2] \quad \text{OK}$$

$$f'_s = 6,120(30-5)/30 = 5,250 \text{ ก.ก./ชม.}^2 > [f_y = 4,000 \text{ ก.ก./ชม.}^2] \quad \text{NG}$$

$$f'_s = f_y = 4,000 \text{ ก.ก./ชม.}^2$$

$$P_n = 156.1 + 4.0(12.32) - 3.15(12.32) = 166.6 \text{ ตัน}$$

$$M_n = 156.1(25-25.5/2) + 4.0(12.32)(25-5) + 3.15(12.32)(45-25) \\ = 3,674 \text{ ตัน-ชม.} = 36.7 \text{ ตัน-เมตร}$$

$$e = 3,674/166.6 = 22.1 \text{ ชม.} < [e_b = 27.4 \text{ ชม.}] \quad \blacksquare$$

3. สภาวะวิบัติโดยแรงดึง ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อ $e > e_b$ หรือ $c < c_b$

เลือก $c = 20$ ชม.

$$a = 0.85(20) = 17.0 \text{ ชม.}$$

$$C_c = 0.85(240)(30)(17.0)/1000 = 104.0 \text{ ตัน}$$

$$f_s = f_y = 4,000 \text{ ก.ก./ชม.}^2 \text{ (โดยนิยาม)}$$

$$f'_s = 6,120(20-5)/20 = 4,725 \text{ ก.ก./ชม.}^2 > [f_y = 4,000 \text{ ก.ก./ชม.}^2] \quad \text{NG}$$

$$f'_s = f_y = 4,000 \text{ ก.ก./ชม.}^2$$

$$P_n = 104.0 + 4.0(12.32) - 4.0(12.32) = 104.0 \text{ ตัน}$$

$$M_n = 104.0(25-17/2) + 4.0(12.32)(25-5) + 4.0(12.32)(45-25) \\ = 3,687 \text{ ตัน-ชม.} = 36.9 \text{ ตัน-เมตร}$$

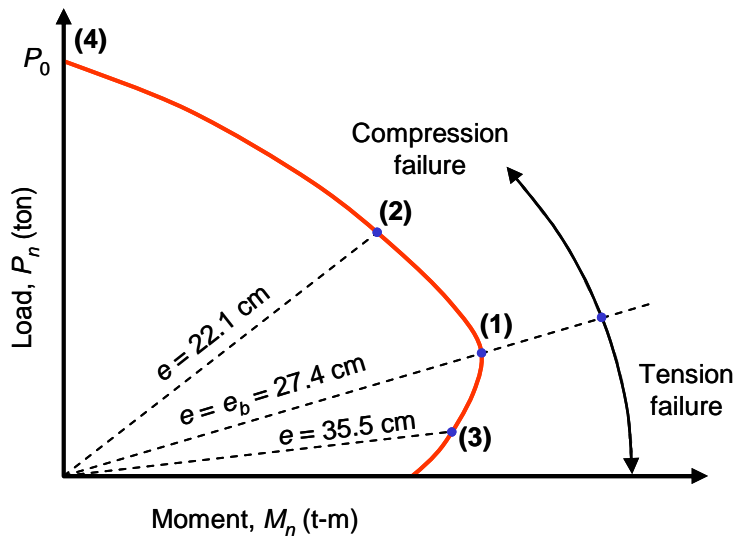
$$e = 3,687/104.0 = 35.5 \text{ ชม.} > [e_b = 27.4 \text{ ชม.}] \quad \blacksquare$$

4. สภาวะรับแรงตามแนวแกน ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อ $e = 0$ หรือ $c = \infty$ และ $M_n = 0$

$$P_0 = 0.85 f'_c b h + (A_s + A'_s) f_y$$

$$= 0.85(0.24)(30)(50) + 4(6.16)(4.0) = 404.6 \text{ ตัน} \quad \blacksquare$$

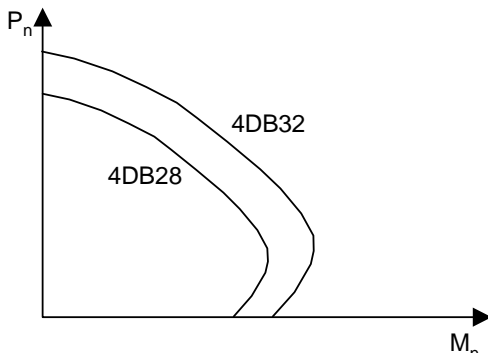
5. เขียนแผนภูมิปฏิสัมพันธ์ของกำลัง

รูปที่ 12.8 แผนภูมิปฏิสัมพันธ์ในตัวอย่างที่ 12.2

12.5 แผนภูมิปฏิสัมพันธ์สำหรับการออกแบบ

จากรูปที่ 12.8 จะพบว่าแผนภูมิปฏิสัมพันธ์จะถูกแบ่งออกเป็นสองบริเวณคือในบริเวณที่หนึ่งเมื่อการวิบัติจะเริ่มจากการบิดแตกของคอนกรีตบนด้านที่รับแรงอัดของหน้าตัด ในบริเวณนี้ความสามารถในการรับแรงอัดตามแนวแกนขององค์อาคารจะลดลงเกือบเป็นเส้นตรงเมื่อโมเมนต์มีค่าเพิ่มขึ้นหรือเมื่อระยะเชิงศูนย์กลางเพิ่มขึ้น

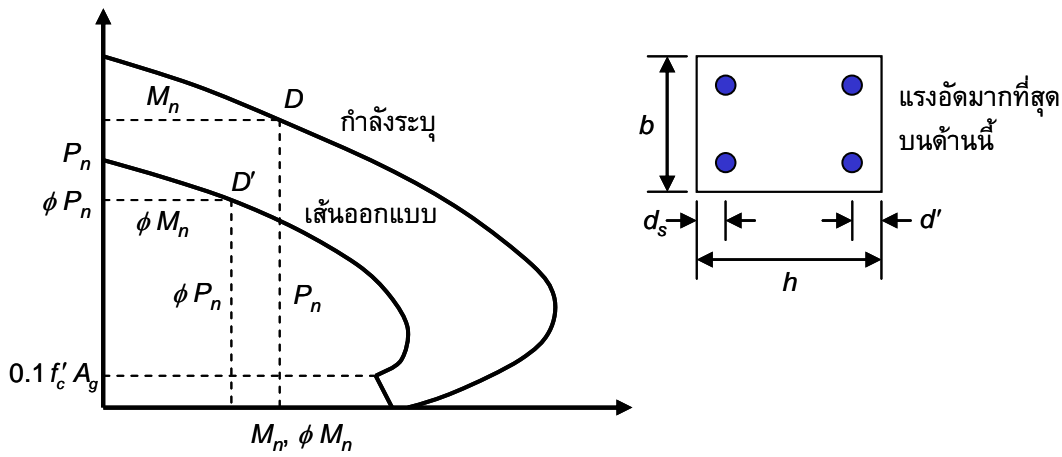
รูปที่ 12.9 ผลของปริมาณเหล็กที่มีต่อแผนภูมิปฏิสัมพันธ์

ในบริเวณที่ควบคุมโดยการตัด องค์อาคารจะมีพฤติกรรมคล้ายกับคานที่เสริมเหล็กไม่เพียงพอ เนื่องจากการวิบัติจะเริ่มเกิดขึ้นโดยการร้าวของเหล็กรับแรงดึง ในขณะที่หน่วยการยึดหดในคอนกรีตอยู่ต่ำกว่าค่าจำกัด เมื่อมีแรงอัดมากกระทำเพิ่มขึ้นก็จะเป็นการช่วยลดหน่วยการยึดในเหล็กลง ทำให้สามารถรับโมเมนต์ได้เพิ่มขึ้นจนเหล็กถึงจุดร้าวอีก ดังนั้นในบริเวณนี้ของแผนภูมิกำลังรับโมเมนต์จึงเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเมื่อนำหน้าทาบรทุกตามแนวแกน

ถ้าเหล็กเสริมมีขนาดใหญ่ขึ้นเช่น แทนที่จะใช้ DB28 ก็ใช้เหล็ก DB32 รูปร่างของแผนภูมิจะยังคงคล้ายของเดิมอยู่ แต่กำลังของหน้าตัดจะเพิ่มขึ้นซึ่งถ้าวางลงบนสเกลเดียวกันกับของ DB28 ก็จะได้แผนภูมิที่ใหญ่กว่าดังในรูปที่ 12.9

ข้อกำหนดของ ACI ที่ให้ตัวคูณลดกำลังของเสาปลอกเดี่ยว $\phi = 0.70$ และของเสาปลอกเกลียว $\phi = 0.75$ นั้นจะต้องถูกนำมาใช้กับแผนภูมิที่ได้จากทฤษฎีเพื่อให้ได้แผนภูมิสำหรับการออกแบบ ตัวอย่างเช่นในรูปที่ 12.10 จุด D' ใดๆ บนเส้นออกแบบจะได้ออกจากการคูณจุดพิกัดทั้งสองของจุด D บนเส้นทฤษฎีด้วยตัวคูณลดกำลังที่เหมาะสม เนื่องจากเสาจะมีพฤติกรรมเข้าใกล้คานเมื่อแรงอัดมีค่าน้อย ACI จึงกำหนดให้ตัวคูณลดกำลังมีค่าเพิ่มขึ้นแบบเส้นตรงเป็น 0.90 ซึ่งเป็นค่าสำหรับคานเมื่อ ϕP_n มีค่าต่ำกว่า $0.1f'_cA_g$ การเพิ่มขึ้นของค่า ϕ นี้จะใช้ได้กับเหล็กที่มีกำลังร้าวไม่เกิน 4,000 กก./ซม.² รูปแบบการเสริมเหล็กต้องสมมาตร และ $h - d_s - d' > 0.7h$ สำหรับเสาที่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขดังกล่าวให้เลือกค่าน้อยกว่าระหว่าง $0.1f'_cA_g$ หรือ ϕP_b เป็นจุดที่จะเริ่มเพิ่มค่า ϕ เป็น 0.90

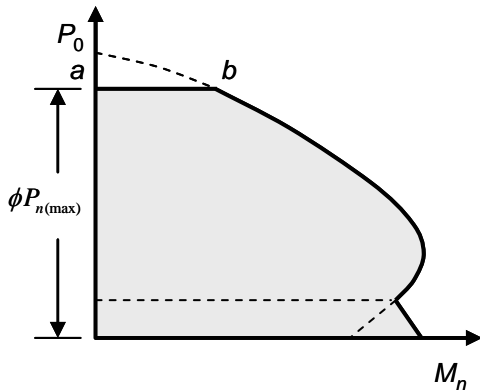

รูปที่ 12.10 แผนภูมิปฏิสัมพันธ์ที่ใช้ในการออกแบบ

การปรับแก้สุดท้ายคือการตัดส่วนบนทิ้งโดยใช้เส้นราบ (เส้น ab ในรูปที่ 12.11) ที่ความสูง $\phi P_{n(max)}$ เท่ากับ

เสาปลอกเดี่ยว:
$$\phi P_{n(max)} = 0.80\phi [0.85 f'_c A_g + f_y A_{st}] , \phi = 0.70 \tag{12.14}$$

เสาปลอกเกลียว:
$$\phi P_{n(max)} = 0.85\phi [0.85 f'_c A_g + f_y A_{st}] , \phi = 0.75 \tag{12.15}$$

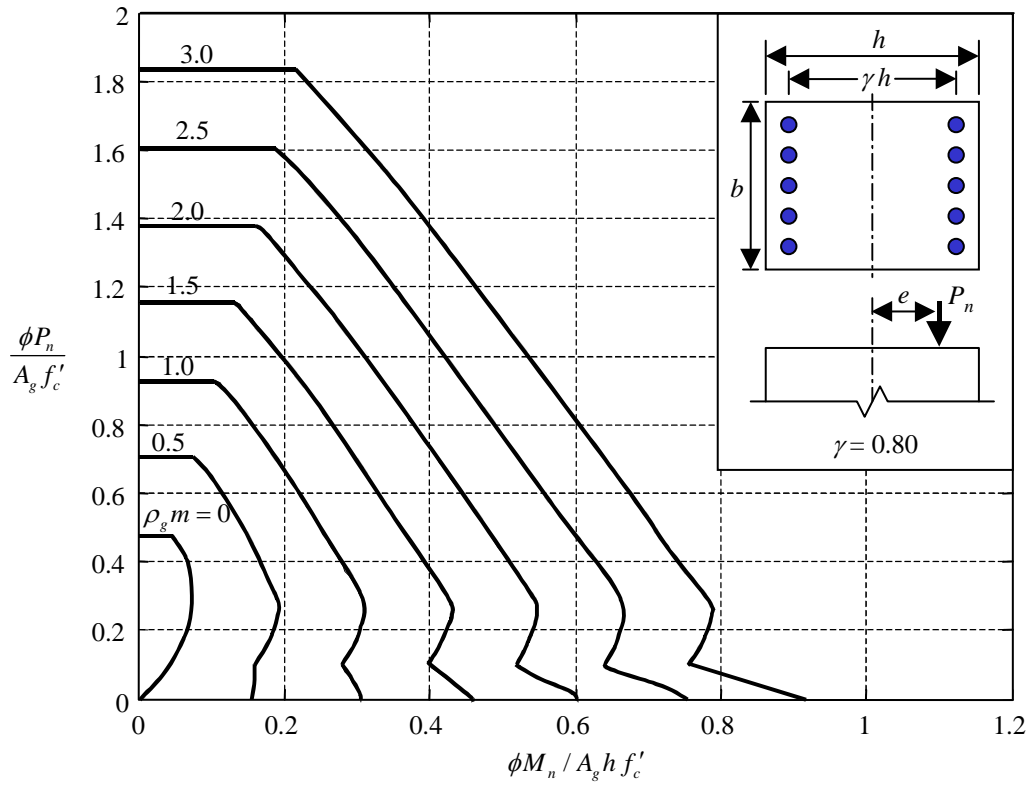
รูปที่ 12.11 การลดลงของกำลังรับแรงอัดตามแนวแกนที่มีระยะเชิงศูนย์กลางน้อย

วัตถุประสงค์ในการตัดส่วนบนออกก็เพื่อลดน้ำหนักบรรทุกที่ขอมให้บนเสาที่รับแรงอัดอย่างเดียวหรือ เสาที่รับแรงอัดและโมเมนต์เล็กน้อย ($e/h \leq 0.10$ เมื่อ h คือความลึกเสาด้านที่ตั้งฉากกับแกนหมุน) เหตุผลที่ลดมีสองประการคือ

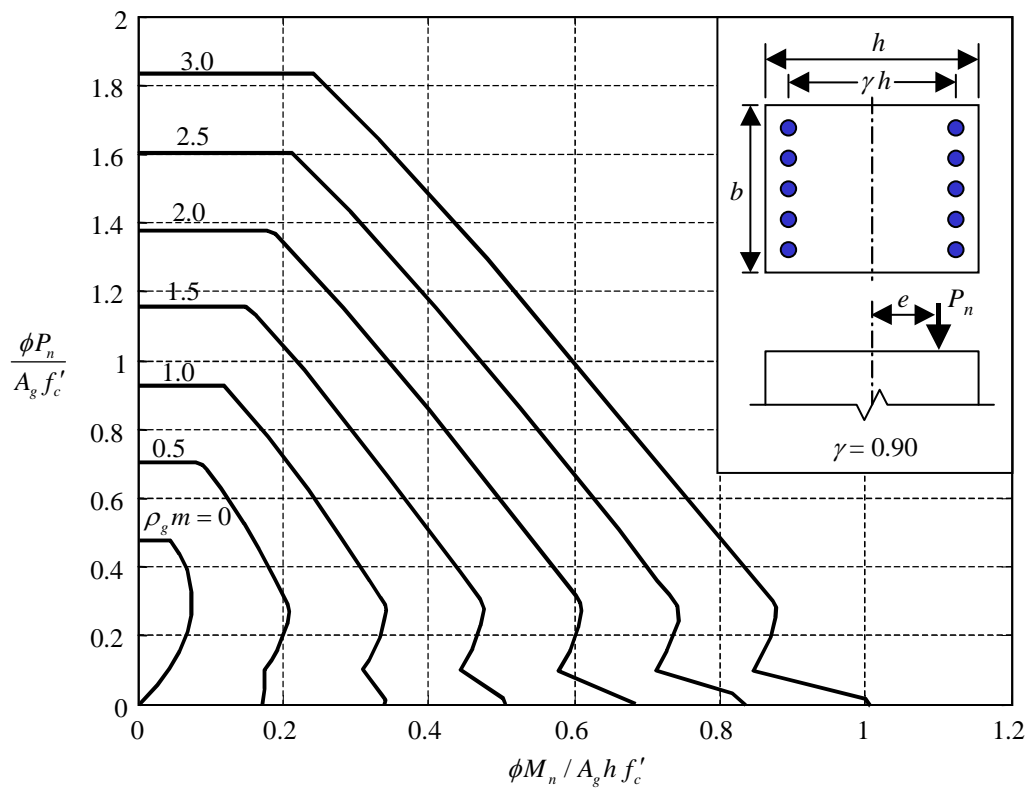
1. เสาทุกต้นจะมีโมเมนต์เล็กน้อยจากความผิดพลาดในการก่อสร้างที่ไม่ถูกพิจารณาในการออกแบบและ
2. กำลังของเสาที่รับแรงอัดเพียงอย่างเดียวเป็นเวลานานจะมีค่าต่ำลง

สำหรับการออกแบบในทางปฏิบัตินั้นเราจะสร้างแผนภูมิโดยแปรเปลี่ยนปริมาณเหล็กเสริม $\rho_g = A_{st}/A_g$ จาก 0.01 ถึง 0.08 จากนั้นนำน้ำหนักบรรทุกและ โมเมนต์ที่ต้องการให้หน้าตัดรับมากำหนดจุดลงในแผนภูมิ ($M_u/\phi, P_u/\phi$) การเลือกปริมาณเหล็กเสริมจะพิจารณาจากตำแหน่งของจุดและแผนภูมิกำลังเส้นที่เล็กที่สุดที่ยังคลุมจุดที่ต้องการอยู่

ในการวาดแผนภูมิทำได้โดยการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยแปรเปลี่ยนค่า c หรือระยะจากผิวรับแรงอัดถึงแกนสะเทินจะทำให้การคำนวณสะดวกกว่า นั่นคือจะเปลี่ยนค่า c/h จาก 0.0 ถึง 1.0 และเปลี่ยนค่าปริมาณเหล็กขึ้น $\rho_g = A_{st}/A_g$ จาก 0.01 ถึง 0.08 ซึ่งเป็นช่วงที่ยอมให้ นอกจากนั้นควรเขียนแผนภูมิให้อยู่ในรูปที่ไม่มีหน่วยจะทำให้ใช้งานได้หลากหลายยิ่งขึ้น ดังนั้นแกนตั้งจึงแสดงค่า $\phi P_n / (A_g f'_c)$ และ $\phi M_n / (A_g h f'_c)$ แต่ละเส้นของแผนภูมิแสดงปริมาณเหล็กที่ใช้คือค่า $\rho_g m$ เมื่อ $m = f_y / 0.85 f'_c$ และ h คือความลึกของเสาในทิศทางที่รับโมเมนต์ดัด

รูปที่ 12.12 แผนภูมิปฏิสัมพันธ์ของเสาสี่เหลี่ยมผืนผ้าสำหรับ $\gamma = 0.80$

รูปที่ 12.13 แผนภูมิปฏิสัมพันธ์ของเสาสี่เหลี่ยมผืนผ้าสำหรับ $\gamma = 0.90$